

в нафтовій, аерокосмічній та автомобілебудівній галузях, у виробництві високотехнологічної продукції.

Лідерами по кількості ФПГ, активам що їм належать, а також по обсягам продажів безумовно являються США та Японія – відповідно 56,8% від загальної кількості і 54,34% від обсягу продажів. Якщо до них додати ще три провідних економічно розвинутих країн світу (Великобританія, Франція та Німеччина), то ці показники складуть 72,0% і 76,5% відповідно від питомої кількості та обсягах продажів ФПГ. Кількісні та якісні показники діяльності ФПГ в різних країнах світу мають як подібні риси так і носять певні відмінності. Специфіка їх діяльності обумовлена в значній мірі історичними та національними особливостями формування ФПГ в конкретній країні світу, рівнем розвитку її економічної системи, ролі держави у формуванні інтегрованих структур бізнесу, станом фінансової системи та її участі у діяльності інтегрованих структур, еволюцією методів організації та управління.

Як свідчать приведені дані, світова економіка практично вступила в епоху фінансово-промислових груп. При цьому, сфери їх діяльності, так само як і регіони практично не обмежені.

Список літератури:

1. *Кизим Н. Горбатов В.М. Концентрация экономики и конкурентоспособности стран мира. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2005. – 216с.*
2. *Портер М. Конкуренция. М.: Изд. дом. «Вильямс». 2001. – 451с.*
3. *[http // www. forbes. com.](http://www.forbes.com)*

Сергій ЛЕОНОВ

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», м.Суми

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДТВОРЕННЯ

Еволюція підходів вітчизняних та зарубіжних науковців до визначення ролі банків у економічному розвитку та забезпеченні ефективного суспільно-економічного відтворення характеризуються переходом від трактування їх як інструмента збільшення грошової

маси й прискорення товарообігу до фундаментального теоретичного аналізу банків як одного з найважливіших факторів економічного зростання і забезпечення стабільного і ефективного функціонування фінансового ринку.

Економічне зростання являє собою процес збільшення реального та потенційного ВВП, зміцнення економіки країни, і відбувається в результаті нагромадження в розширеному масштабі. Існує ряд факторів та умов, що стимулюють або, навпаки, гальмують економічне зростання країни, вивченням яких займається теорія економічного зростання. В останні роки серед вказаних факторів вагома увага приділяється діяльності банків та аналізу їх впливу на економічне зростання. Особливої актуальності вказана проблема набуває для країн з транзитивною економікою, для яких характерні наступні особливості: низький розвиток ринкової інфраструктури та невідповідність проблемам реальної економіки, брак фінансування та необхідність постійного пошуку нових механізмів фінансування інвестицій.

Варто зауважити, що фінансовий розвиток фахівця Світового банку розуміється як різносторонній розвиток та фінансових послуг, які максимально відповідають потребам економіки, в результаті чого вони здатні стимулювати та підтримувати економічне зростання [7]. На думку інших авторів, фінансовий розвиток пов'язаний з поліпшенням в наступних сферах фінансової діяльності: 1) виробництво інформації про можливі варіанти здійснення інвестицій; 2) контроль інвестицій, корпоративне управління; торгівля, диверсифікація фінансових активів, управління ризиком; акумуляція заощаджень; 5) обмін товарів і послуг [6].

У вказаному процесі роль банків та інших фінансових посередників є вирішальною, в результаті підвищення ефективності діяльності як банків, так і небанківських грошово-кредитних установ відбуваються позитивні зрушення в економіці. Натомість потрібно зауважити, що вплив банків на зазначені процеси є більш відчутним та дієвим, вони володіють широким інструментарієм, який здатен впливати на реальний сектор. Зокрема, банки беруть участь у формуванні пропозиції грошей і таким чином впливають на ринкову кон'юнктуру та економічне зростання, а інші посередники та можливостей не мають; вони надають широкий асортимент різноманітних послуг фізичним та юридичним особам в той час як інші грошово-кредитні установи спеціалізуються на окремих фінансових операціях. Все це підтверджує важливість дослідження

саме діяльності банків як важливого важеля економічного зростання.

Банківські інститути, як суб'єкти фінансового ринку, мають чітко визначені функції у суспільному відтворенні, які реалізуються шляхом здійснення різних видів їх діяльності. Економічна сутність банку визначається виконанням ним трансформаційної та емісійної функцій, взаємне погодження яких дозволяє банкам ефективно виконувати посередницьку місію, здійснюючи три основні напрями діяльності, а саме акумуляцію коштів, їх розміщення, розрахунково-касове обслуговування учасників відтворювальних процесів, що у сукупності забезпечує перерозподіл та управління грошовими потоками системи суспільного відтворення.

У свою чергу, ефективна діяльність банків дозволяє їм акумуляції коштів, від яких залежить ефективність процесу нагромадження капіталу у механізмі суспільного відтворення, тобто рівень заощадження. Банки, здійснюючи посередницьку діяльність на фінансовому ринку, формують попит на грошовий капітал, проте окрім мобілізації вільних грошових засоби, наявних в економіці, вони мають формувати ефективні стимули до їх накопичення з метою подальшого спрямування грошового капіталу в реальні інвестиції. До таких стимулів можна віднести: ціну грошових коштів та законодавчі гарантії, а також захист вкладників від можливих втрат у випадку банкрутства банку та інше.

Процес розміщення коштів відбуватися шляхом надання кредитів, купівлі цінних паперів, здійснення прямих інвестицій у підприємства і т. і. Особливістю операцій з розміщення коштів є їх спрямування у ті сфери економічної діяльності, які не лише мають потребу у фінансуванні, але і здатні забезпечити найбільш ефективне використання позикового капіталу. Отримати кошти можуть будь-які економічні агенти, проте основними позичальниками банків є суб'єкти господарювання, тобто підприємства, які потребують найбільш гострої потреби у зовнішньому фінансуванні.

На сьогодні у світі спостерігається стійка тенденція до універсализації діяльності банківських установ, усі напрями їх діяльності (акумуляція коштів, їх розміщення та посередництво у відтворенні) ґрунтуються на здійсненні трьох фундаментальних для функціонування банківських інститутів операціях, а саме: кредитні, депозитні та розрахункові операції. Зазначені операції складають основу грошово-кредитного забезпечення потреб учасників суспільного відтворення. Звичайно, що ці операції можуть виконувати не тільки банківські фінансові установи. Проте банки мають суттєві переваги над іншими фінансовими посередниками, оскільки можуть

забезпечити їх комплексне виконання, що забезпечує останнім конкурентні переваги. Ми цілком згодні з твердженням М.І. Савлука, який зазначає: „Комплекс із трьох базових операцій – депозитних, кредитних і розрахункових – створює первинну сферу банківської діяльності, а фінансовий посередник, що виконує цей комплекс, є банківським інститутом, банком в економічному розумінні”[1]. Таким чином, основою діяльності банку є комплекс базових операцій виконуваних ним, звідси випливає наступне універсальне визначення банку: банк – це фінансовий посередник, діяльність якого зосереджена на виконанні трьох ключових операцій, а саме приймання вкладів, кредитування та розрахунково-касове обслуговування своїх клієнтів.

Через здійснення базових операцій банки мають можливість виступати активними учасниками суспільного відтворення, здійснювати перерозподіл ресурсів між усіма суб'єктами відтворювальних процесів, що забезпечує значні конкурентні переваги серед інших фінансових посередників.

Суспільне відтворення являє собою процес суспільного виробництва, взяте як не одноразовий акт, а в постійному повторенні та відновленні, як безперервний ланцюг взаємопов'язаних актів щорічного створення суспільного продукту [5]. Основними складовими суспільного відтворення є: відтворення сукупного суспільного продукту, робочої сили, виробничих відносин, природних ресурсів[2]; засобів виробництва, інформації, форм та методів організації праці [3].

У будь-якому суспільстві люди постійно прагнуть до задоволення своїх потреб, для забезпечення чого необхідне безперервне відтворення благ, а значить їх безперервне виробництво. Відповідно з урахуванням закону зростання потреб зростає необхідність розширеного відтворення – відтворення суспільного виробництва в зростаючих розмірах. Такий тип відтворення вказує на зростання виробленого в країні ВВП, а також поліпшення якості його складових[3]. Звідси випливає, що головною метою суспільного відтворення є задоволення потреб суспільства в економічних благах, що перетворює виробництво продукту – матеріальних та нематеріальних благ – у центральний елемент відтворення.

Система розширеного відтворення ВВП на макрорівні являє собою сукупність структурних елементів, що утворюють та забезпечують безперервний процес суспільного виробництва розширеного типу, а саме сукупність: учасників та стадій суспільного відтворення; створюваного суспільного продукту – ВВП; факторів

виробництва та чинників економічного зростання, економічних відносин, господарського механізму, що забезпечує ефективне поєднання усіх інших складових системи розширеного відтворення.

Банки, як учасників суспільного відтворення, мають певні особливості. Через своє надзвичайно важливе функціональне призначення в економічній системі вони здатні суттєво впливати на перебіг усіх стадій суспільного відтворення, а саме: реалізуючи трансформаційну та емісійну функції, банківські інститути здатні забезпечувати безперебійність і розширений характер суспільного (що відображає макрорівень) та індивідуального (мікрорівень) відтворення. Останнє вважаємо основним призначення банків як суб'єктів відтворювальних процесів економічної системи.

Список використаної літератури:

1. *Гроші та кредит: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / За ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.*
2. *Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 5-тє вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2006. – 615 с.*
3. *Оганян Г.А., Паламарчук В.О., Румянцев А.П. та інші. Політична економія: Навч. посіб. / За заг.ред. Г.А. Оганяна. – К.: МАУП, 2003. – 520 с.*
4. *Основи економічної теорії: Підручник / За заг. ред. Ю.В. Ніколенка. 3-тє вид. – К.: ЦУЛ, 2003. – 540 с.*
5. *Основи економічної теорії: Навч. посіб. / За заг. Ред. П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. – К.: Каравела, 2008. – 448 с.*
6. *Levine R. Finance and Growth: Theory, Evidence, and Mechanisms. – University of Minnesota and NBER, 2003. – 106 p.*
7. *Financial Sector Assessment. A HANDBOOK / The World Bank, The International Bank for Reconstruction and Development, The International Monetary Fund. – Washington, 2005. – 324 p.*